

Dr. FINKEY FERENC

BIRÓI FÜGGETLENSÉG – BETŰ-ZSARNOKSÁG

Alkotmányos államban a hivatásos bíró szemében nincs varázslatosabb jelszó, mint a bírói függetlenség. Nem hiába tekintik Montesquieu óta a szabad alkotmány egyik legfontosabb biztosítékának azt, hogy a bíróságok úgy összeségükben, mint egyes tagjaik a végrehajtó hatalommal szemben ne legyenek alárendeltségi viszonyban, hanem a vitás jogi ügyekben függetlenül, azaz tisztán a törvényes jogszabályok alapján és azok értelmében ítéljenek. Ma már, amikor vérünkbe ment át ez az alkotmányos alapelv, szinte feleslegesnek látszik erről, mint követelésről vagy ennek oltalmáról, körülbástyázásáról beszélni. Ma szinte képtelenségnek tekintjük, hogy a bíróságokat az államfő vagy a minisztérium titkos parancsokkal utasíthassa valamely ügynek így vagy amúgy elintézésére.

És mégis ennek a képtelenségnek a réme, az újkori és a legújabbkori absolutismus és a háborúk utáni rendszerinti visszaesési korszakok túlkapásainak a tudata az, ami a bírói függetlenség elvének a hangoztatását és annak csorbíthatlan tiszteletét ma is szükségessé teszi. *Juhász Andor*, a m. kir. Kúria ny. elnöke, legutolsó évnyitó beszédében az egész magyar bírói kar lelkét szólaltatta meg, mikor — mint már annyiszor — ezúttal is classicus tömörséggel mutatott rá ennek a vezérelvnek az óriási jelentőségére. *Vargha Ferenc*, ny. koronáügyész pedig egy gyönyörű tanulmányban fejti ki nem régiben, mik azok a jogi és erkölcsi tényezők, amik élő valósággá teszik, hogy a bíró az ügyhöz nem tartozó külső és belső befolyásoktól menten, kizárólag a törvényt, a szokásjogot és a törvényes rendeleteket véve irányadókul, intézze el az ügyet. (Jogállam könyvtára 21.)

A bírói függetlenség azonban, bárminő nagyértékű vívmány és nagyszerű haladás az ancien régime állapotaival szemben s bármennyire megbecsülhetetlen jelentőségű a közérdek

és a közerkölcsök oltalma szempontjából, melyet mint a mai alkotmányos élet egyik legfontosabb és leggyakorlatiasabb vezérelvét minden körülmények között fenn kell tartani és minden gyengítési törekvés ellen oltalmazni, — a bíróságok s azok tagjai részére nem csupán jog és kitüntetés, de egyben nagy és szent kötelesség és más oldalról súlyos teher, mely a bíróságok egyes tagjaitól összes szellemi és erkölcsi erőik megfeszített munkáját követeli meg.

A független bíró, annak tudatában, hogy ítélezésében szuverén, tehát az ő jogerős ítéletét többé senki felül nem bírálhatja és meg nem változtathatja, — kivéve a büntető ügyekben az államfő által gyakorolható kegyelmezés esetét — halálos komolysággal köteles az eléje került ügyeket, a legkisebbet épűgy, mint a legnagyobbat, a leggondosabb odaadással, a fennálló törvények és más törvényes jogszabályok szigorú megtartásával úgy elintézni, hogy ítéletével egyfelől igazságot szolgáltatasson a perbebocsátkozott feleknek, másfelől helyreállítsa a felek valamelyike által megzavart társadalmi egyensúlyt és a megsértett állami akaratot. A bíró felett ott áll tehát mint eljárásában és ítélezésében legfőbb szentség: a törvény megtartása, annak minden körülmények között tisztelete és lehető érvényesítése. Ha nem helyezkedünk is betű szerint a *Baumgarten Izidor* zseniális elmecsillogtatással kihegyezett álláspontjára, hogy a bírónak vallásos hittel kell bíznia a törvény tökéletességében (*Baumgarten I.: A bíró. 1911. 21.*), abban tökéletesen igazat kell neki adnunk, hogy a törvény a bíró szemében a legmagasabbfokú jogi fogalom, melynek hűséget esküdött. A bírói függetlenségnek, mint alkotmányos vezérelvnek ellenértéke és biztosító szelepe a bírónak a törvényhez kötöttsége.

A büntető ügyeknél maradvá, amelyek elintézésénél felmerülő bizonyos nehézségekre kívánok ezúttal rámutatni, a büntető bíró független ugyan a bűnügyek érdemi elintézésében, de kezét két hatalmas Codex köti meg: a Btk. és a Bp., nem is említve ezt a két törvénykönyvet kiegészítő és módosító törvények légióját. A büntető bíró ítélezési szabadsága csak ennek a két Codexnek a határai közt mozoghat, ő ezeknek egyszerű alkalmazója, ezekből valamit elvennie, elhagynia, azokhoz valamit hozzáadnia semmi körülmények között nem szabad. Ennyiben a bíró rabszolgája a törvénynek. Ez a betűzsar-

nokság azonban az, ami a büntető bírót — a fenti elvi álláspont elismerése mellett — a bűnügyek elintézésénél sokszor a legnehezebb dilemmába, a lelkiismereti összeütközés kálváriájára juttatja.

A modern büntetőtörvények mint a helyes büntető bírászkodás követelményét iktatták törvénybe a bizonyítékok szabad mérlegelésének és a büntetés kimérés terén a bűnösségi körülmények szabad értékelésének az elvét. Ezek a szép és helyes elvek aminő nagy jogot jelentenek a büntető bíróra s amilyen szükséges biztosítékai az anyagi igazság megközelítésének, éppolyan könnyen papiros bölcsességgé devalválódnak; ha a törvény más oldalról régi elavult jogtételek fenntartásával vagy casuistikus felsorolásokkal, taxativ szabályokkal gúzsba köti a bíró kezét, béklyót rak a bíró lelkiismeretére most a vádbeli bűncselekmény minősítése, majd a büntetés mértékének a megállapítása kérdésében.

Különösen bántó és az anyagi igazság teljes érvényrejuttatása szempontjából legszembeszökőbb kerékkötő, ha a törvény a felsőbb bíróságokra taxativ szabályokkal írja elő, mikor és mennyiben szabad az alsófokon megállapított minősítést vagy a kiszabott büntetést súlyosbítani vagy ha a legfelső bíróság kezét is áthághatatlan különös minimumokkal kötözi össze a büntetés leszállításában.

A magyar Btk. és Bp. ellen is ezen a két ponton lehet súlyos kifogást emelni a bíró ítélkezési szabadságának felesleges és az igazságszolgáltatás eredményére káros korlátozása miatt. A magyar Bp., mely a sok egyszerűsítés és részleges reformálás mellett is még mindig egyike a legjelesebb európai büntető perjogi codexeknek, csodálatos ellenmondással az elsőfokú bíróságoknak teljes szabadságot biztosít a vádbeli bűncselekmény minősítése kérdésében, valamint a Btk. általános szabályai szerint a büntetés kiszabásában, azonban a felső és a legfelső bíróság ítélkezési szabadságát úgy a minősítés, mint a büntetés kiszabásában, és pedig úgy a súlyosbításban, mint az enyhítésben alaposan korlátozza.

I. A súlyosabb minősítést és a büntetés feljebbemelését ugyanis meggátolja a perorvoslati rendszerünknek két elavult jogtétele: a *részleges jogerő* elve és az u. n. *súlyosbítási tilalom*, a „reformatio in peius“ tilalma. A Bp. 387. §-a szerint a felsőbb

bíróság csak az ítéletnek perorvoslattal megtámadott intézkedésére szorítkozhatik s a vádlott büntetését csak a vádlónak kifejezetten a vádlott terhére használt perorvoslata esetén súlyosbíthatja. Ami a gyakorlatban azt jelenti, hogy ha az elsőfokon hozott marasztaló ítéletnek a minősítési vagy a büntetést kiszabó részére nézve a kir. ügyész (vagy a magánvádló) megnyugodott, vagyis kifejezetten nem élt perorvoslattal, ez esetben a kir. ítélőtábla és a kir. Kúria az illető ügyben — a vádlott vagy a védő in melius perorvoslata alapján — semmi körülmények közt nem mondhat ki súlyosabb minősítést és nem szabhat magasabb büntetést, bármennyire tévesnek, helytelennek látja az alsóbírói minősítést vagy túlenyhének, a közérdek, a közérkölcshöz szemponyjából aggályosnak tartja is az első bíró által kiszabott büntetést.

Mindakét elvet az angol vádrendszerből vette át a franciánemet büntető perjog s innen került a magyar Bp-ba is, mint vitán felül álló axiómája a *vádrendszernek*. Szó sincs róla, hogy az új- és legújabbkori nyomozórendszer kinövésével, a torturával, a bírói mindenhatósággal szemben óriási vívmány és haladás volt a vádrendszer alap gondolatának érvényesítése, a vádlás, a védelem és az ítélkezési functioknak elkülönítése és külön szervezetek létesítése e három külön feladatra. A bírói zsarnokságnak, a riasztó „bírói gyilkosságok“-nak, amik Franciaországban az 1789-iki nagy forradalom kitörésére rendkívül hatékony tényezők lettek, egyik jelentős gátja lett az említett két tétel. Az ártatlanok védelmét hathatósan előmozdítja, a kegyetlen, túlszigorú büntetéseket sok esetben megakasztja, ha a felső bíró nem nyúlhat hozzá kifejezett perorvoslat nélkül a felmentő ítélethez (innen született meg a francia közmondás: a felmentő verdikt „szerzett joga“ a vádlottnak, az angol jog pedig elvileg nem enged perorvoslatot a felmentő első ítélet ellen (ott ma is csak a marasztaló verdikt ellen van felebezés), valamint az a tilalom, hogy erre irányuló perorvoslat nélkül az alsóbbfokú bíróság marasztaló ítélete nem súlyosbítható.

Ez az önmagában és *a vádlott érdekében* kétségtelenül szép és üdvös elv azonban szemmel láthatólag egyoldalú. Meggátolja ugyan olykor az alaptalan elítéltetést és a túlszigorú ítéleteket, de egyúttal gátja lehet igen sokszor a valódi bűnös

elítéltetésének és az igazságos szigor alkalmazásának, ami époly fontos közérdek, sőt az állam biztonsága és a közerkölcs erősítése szempontjából sokszor fontosabb, mint a vádlott egyéni érdeke a megérdemelt büntetéstől való szabadulás iránt.

Épen ezen a ponton van az óriási ellentét az angol és a continentális életszemlélet és büntetőjogi felfogás között. Angliában csakugyan évszázadokkal előbb, mint a franciáknál, kialakul az alkotmányos közélet fogalma, melynek legfőbb tétele a szabad ember biztosítása a királyi és a hatósági önkény ellen. Az egyéni szabadságnak ez a kultusza vérébe megy át az angol embernek s ez magyarázza meg azt is, hogy a büntető eljárásban is — persze évszázados fejlemények eredményeként — az egyén oltalma, tehát *a vádlott védelme* az alaptalan zaklatás ellen a legfőbb vezérelv.

Angliában az esküdtszék intézménye is, mint a vádlottnak egyik legfőbb védekezési eszköze született meg és alakult ki évszázadok folyamán. A vádlott polgártársaira hivatkozhatik, mint mentő tanukra, majd ezek az „eskütársak“ lesznek ítélő bírakká, nehogy ártatlan polgárt ítéljen el a szakbíró. Az angol esküdtek ma is egészen másképen fogják fel hivatásukat, mint a francia példa nyomán a continentális államok esküdtjei. Miután Angliában minden súlyosabb (vádíratos) ügy esküdtszék elé kerül, és az esküdtek tudják, hogy ítéletük szinte végérvényes, tehát rajtuk áll az ártatlan felmentése, de a valódi bűnös szigorú büntetése is, rendszerint elfogadják a legszigorúbb minősítésű vádat. Innen van, hogy Angliában nincs panasz az esküdtszék lágykezűsége miatt, ellenkezőleg az 1907. évi Criminal Appeal Act épen azért látta szükségesnek a *marasztaló* verdikt ellen a felebbezés behozatalát, mert a belügyminisztert állandóan kegyelmi kérvényekkel ostromolták a túlszigorú verdiktek, illetőleg a kegyetlen elsőbírói ítéletek miatt.

Az 1907-iki angol Criminal Appeal Act azonban annyiban is gyökeres reformot létesített, hogy szakított a reformatio in peius hagyományos tilalmával és a felebbezést elintéző legfőbb bíróságnak jogot ad arra, hogy a vádlott által bejelentett felebbezés alapján ne csak lejjebb szállíthassa, de fel is emelhesse a büntetést s ezzel érvényesíti az angol jog egyik legbecsesebb és utánzásraméltó alapelvét, a legfelsőbb bíróság abszolút tekintélyét és függetlenségét az esküdtek verdiktjével szemben. Az angol

jognak ezt a nagy reformját nálunk sokan nem ismerik s ezért tartják axiómának a francia jogban és a magyar Bp.-ban ma is fennálló orthodox tételt: a reformatio in peius tilalmát.

Röviden: Angliában érthető, szinte természetes, hogy az első bírói (esküdtbírószági) ítélet ellen nincs is szükség a szigorítás végetti perorvoslatra. Franciaországban ellenben — közismert dolog — az esküdtek — akiknek döntése alá tartoznak a legsúlyosabb bűnügyek — „a nép szava Isten szava“ hangzatos jelszónak a hatása alatt elég gyakran jogerősen felmentik a nyilvánvaló bűnöst is, mert — nekik az úgy tetszik. Elég gyakran olvastuk és olvassuk, hogy a vádlottnő szépsége, a kiváló szónoki képességű védőügyvéd színésziés védbeszéde elég arra, hogy a nagy bűnös mint végérvényesen felmentett (a felmentő verdikt „szerzett joga“ lévén) szabad polgár emelt fővel és dacos büszkeséggel hagyja el a Palais de justice csarnokát.

Sajnos, minálunk is ez a könnyed francia felfogás lett irányadó a Bp. életbeléptével, amikor a legsúlyosabb közönséges bűncselekményekre mi is bevezettük az esküdtbíráskodást. Emlékszem, hogy 1900-ban egy vidéki törvényszéki székhelyen szervezett esküdtbírószág esküdtszéke azzal a — barátilag bevállalt — magyarázattal mentett fel két cigányt a rablás vádjá alól — napnál világosabb bűnösségük ellenére — hogy az első alkalmat, amikor a magyar esküdtek közönséges büntettek felett is ítélnek, felmentő ítélettel kell emlékeztetéssé tenni. Aztán közismert az az eset, amikor az anyagyilkosságra való felbujtással vádlott szép vádlottnőt egy másik vidéki esküdtbírószág a verdikt alapján felmentett, akit aztán nagy ünneplésben is részesítettek s akit csak a Kúria érélyes beavatkozása (új esküdtszék delegálása) folytán sikerült a budapesti esküdtek új, marasztaló verdiktje alapján Máriánosztrára eljuttatni.

A dolog tehát úgy áll, hogy Angliában a „tisztá“ vádrendszér és az esküdtek s az alsóbírószágok szigorú ítélkezése alapján nem volt és nincs szükség a súlyosbítás iránti perorvoslatra s ezért ott a reformatio in peius tilalma nem csinál bajt, nem sérti a közérdeket és a közérkölcst. Nálunk ellenben, ahol előbb az esküdtek, majd az esküdtbírószág működésének szünetelése óta az első- vagy másodfokú szakbírószágok is nem ritkán túlényhén ítélik meg a súlyos bűneseteket, — mincs jogosultsága annak, hogy a felső vagy a legfelső bírószág kezét —

az ügyészi vagy főügyészi in peius perorvoslat hiányában — abszolút tilalommal kössük le.

A magyar Bp. megalkotásakor még nem létezett az 1907-iki angol Criminal Appeal Act, így még a régibb, a felebbezést nem ismerő angol jog és a minuciosus francia Code d'instruction crim. hatása alatt került a Bp. 387. §-ába az említett két tilalom, t. i., hogy a felső bíró revideáló tevékenysége szorosan, betű szerinti értelemben csak az ítéletnek perorvoslattal megtámadott intézkedésére szorítkozhatik és hogy a vádlott büntetését csak a vádlónak erre irányuló perorvoslata esetén lehet szigorítani. Nézetem szerint ez a két tilalom elvileg sem illik bele a mi, hierarchikus alapon felépített bírói és kir. ügyészi szervezeteinkbe. A Bp. javaslatának miniszteri indoklásából, de a törvény számos rendelkezéséből is kétségtelen, hogy a magyar törvényhozás nem az angol, u. n. tiszta vádrendszert akarta törvénybe iktatni, hanem az u. n. vegyes rendszert vagy ha úgy tetszik: a mérsékelt vádrendszert, melynek az egyéni szabadság oltalma mellett a másik legfőbb vezérelve az *anyagi igazság lehető érvényesítése*. A magyar bírónak — ellentétben az angollal — nem szabad passive viselkednie az eléje került ügyben, hanem az előtte vitázó két ügyfél, az állami közérdeket képviselő kir. ügyész (vagy magánvádló) és a terhelt s az ennek érdekét kereső védő érveit pártatlanul felülbírálván, mindig az anyagi igazság érvényesítését vagy legalább is megközelítését kell végső reális céljául és feladatául tekintenie.

Bármennyire tetszetős az a beállítás, hogy a perorvoslatok beillesztése a büntető eljárás keretébe, szükségképen a részleges jogerő intézményének kialakulására vezetett, mert a felső és a legfelső bíróság mindig csak a perorvoslattal megtámadott alsóbbfokú ítéletet vizsgálhatja felül, ez az önként érthető tétel nem azt jelenti, hogy most már a felsőbbfokú bíróság csak *részleges igazságot* hivatott szolgáltatni. Elvileg épen a felső és a legfelső bíróság az, amely a vád tárgyává tett bűnügyben a végső és emberileg elérhető legteljesebb igazságot kiszolgáltatja, vagyis a legigazságosabb ítéletet hozza. Hiszen miért szervezik mindenütt az alsó bíróság felé a második vagy harmadik fórumot, ha nem azért, hogy az alsófokon elkövetett alaki vagy anyagi jogi hibákat, tévedéseket egy több tapasztalattal

bíró, mélyebb elméleti szakismeretekkel és gyakorlati életbölcse-séggel rendelkező egyénekből összeállított testület a lehetőségig orvosolja s ezzel az anyagi igazság érvényesítését elősegítse. Nagyon szűkkörű feladatuk lenne a felső bíróságoknak, ha tagjaik eleve azzal a kötött marsrutával fognának hozzá az eléjük került ügy elintézéséhez, hogy nekik nem a teljes igazságot, hanem csak a felek által felhozott kifogásokat, kéréseket kell és szabad szem előtt tartaniok, de az ügy érdemébe, az illető bűnügynek a törvények alapján a lehető legigazságosabb elintézésébe nincs beleszólásuk, csupán akkor, ha a felek közösen az ügynek teljes felülvizsgálását kérték.

Ha pedig ez az elv áll, — ha a felső és a legfelső bíróságok is az anyagi igazság helyes kiszolgáltatására hivatvák, akkor talán a részleges jogerő elméletében lesz valami hiba vagy legalább is az szorul bizonyos korrekúrára, esetleg törvényhozási módosításra.

Zavarja a kérdés helyes megoldását minálunk a kétfokú perorvoslat (felebbezés — semmiségi panasz) elvi megengedése is. Ha csak egy felülvizsgáló fórum lenne, mint Angliában van, úgy a megoldás — de lege ferenda elmélkedem — sokkal egyszerűbb lenne. Akkor egyszerűen afelett kellene dönten, hogy nem elég-e a perorvoslat egyszerű bejelentése avagy kifejezetten meg kell-e jelölnie a perorvoslattal élőknek az alsó ítélet kifogásolt részeit? Fenti álláspontomból folyik, hogy részemről a semmiségi okoknak taxatív felsorolását, épúgy a perorvoslat részletező bejelentését (Bp. 385. §. 1. a), — 1. b), — 1. c), 2—3. pont) a limine helytelenítem. Elismerem, hogy a Bp. megalkotásakor tartani lehetett a bűnügyi perorvoslatok tömegétől s ezért a felső bíróságok munkájának túlsúlyolása s ezzel a büntető perek elintézésének évekre kinyújtása ellen egyik védgátul szolgált a részletező bejelentés megkövetelése. Ez a korlátozó rendelkezés azonban, amellett, hogy immár három évtizedes ádáz irodalmi vitákra és a felső bíróságaink gyakorlatának hosszú ingadozására, sok-sok tévedésére vezetett, az anyagi igazság érvényesítésének kétségtelenül igen sok esetben nyilvánvaló megakasztását eredményezte. De ma már nincs is szükség a perorvoslatok ily mesterséges visszaszorítására, mert a legújabb egyszerűsítési törvényeink eredményeként megállapíthatjuk, hogy ha az első fokon még mindig megtörténik, hogy

egy-egy nagyobb bűnügy éveig elhúzódik, a kir. ítélőtáblákon és a kir. Kúrián már aránylag gyorsan elintéződik minden ügy. Ha pedig a szigorúan egyfokú perorvoslat rendszerére térnénk át, akkor meg épen nem jogosult a perorvoslat bejelentésének megnehezítése.

Má azonban még számolnunk kell azzal a complicációval is, hogy a felebbezés és a semmiségi panasz egymás után igénybe vehetők s most már, hogy kell az egyiket és a másikat bejelenteni? Mire terjedjen ki a felek perorvoslati joga egyikben és a másikban, — minő jogköre legyen a kir. ítélőtáblának s milyen a kir. Kúriának? Mindezek a kérdések annyira nehezítik a kérdéshez való hozzászólást, hogy ezúttal, a jelen kis cikkemben csupán azt lehet kiemelnem, hogy amennyiben a büntető perorvoslataink gyökeres revisiojáról — a szigorúan egyfokú perorvoslat keresztülviteléről — még mindig nem lehet szó, akkor legalább *a semmiségi okok taxativ felsorolásának kiküszöbölését és a felebbezés, valamint a semmiségi panasz bejelentésének egyszerűbb alakban megengedését és mindenekfelett a kir. Kúria részére a reformatio in peius tilalmának a feloldását* kellene kisürgetnünk.

Látszólag ez utóbbi kívánság ütközik a vádrendszer alapelveibe. Úgyde alig lehet eléggé hangsúlyoznom, hogy a törvény nem az elméletileg kicsiszolt tantételek kedvéért, hanem az élet számára készül. S ha abban egyek vagyunk, hogy a magyar Bp. az anyagi igazságot tekinti az egyik legfontosabb vezérelvének, akkor miért kötjük meg a legfőbb bíróságunk kezét egy, a papiron szépen festő, de az állami közérdekkel, a közbiztonság és a közérkölcös kívánalmaival ellenkező doktrinár tantétel fenntartásával.

A közelmúlt hetekben is megtörtént, hogy a kir. törvényszék öt évi fegyházra ítelt két vakmerő rablót, akikkel szemben nagyszámú súlyosító körülmények forogtak fenn, — a kir. ítélőtábla azonban igen nyomatékos enyhítő körülményül tekintette a vádlottak fiatalabb korát (24 évesek voltak) s leszállította a büntetésüket 2 évi fegyházra. A kir. Kúria nem találta ennyire nyomatékosnak ezt a körülményt s a Tábla által is elfogadott súlyosító körülményekre való tekintettel felemelte volna a büntetést, illetve helyreállította volna a törvényszék ítéletét erőszben, de miután a kir. főügyész nem élt perorvos-

lattal in peius, a kir. Kúriának nem volt joga érvényesíteni a maga meggyőződését. Nem bántó-e a kir. Kúriára, mint legfőbb büntető bíróságra, hogy az ő ítélkezési szabadságát egyetlen ügyészségi tagnak, esetleg az elsőfokon eljáró fiatal kir. ügyésznek indokolatlan lágyszívúsége vagy nem eléggé alapos törvényértelmezése (minősítési elnézése) ily abszolút vétő alakjában korlátozhatja. De még súlyosabb kérdés: vajjon megfelel-e a helyes igazságszolgáltatás szempontjainak az, hogy egy-egy ügyészségi tag ily kegyelmezési jogot gyakorolhat s az ő perorvoslatától, annak helyes vagy téves bejelentésétől függ, hogy a kir. Kúria szigorúbban minősítheti-e a megállapított bűncselekményt és feljebb emelheti-e az alsó bíróság által kiszabott büntetést?

Természetesen ellene lehet vetni ennek a felfogásnak, hogy a közérdek szempontjából nem a büntetés mennyisége a fődolog, hanem a bűnösség vagy az ártatlanság tisztázása. A vádlottra is az a fontosabb, hogy ha ártatlan, felmentsék, ha bűnös, akkor minél enyhébben büntessék; a büntetés súlyosbítása — marasztalás esetén — másodrangú kérdés. Nézetem szerint azonban úgy a közérdek, mint a vádlott szempontjából nem így áll a dolog. Mindenesetre legfontosabb, elsődleges kérdés bűnügyekben a bűnösség tisztázása. Ha a vádlott ártatlan, az ő felmentése, a hatósági zaklatás és üldözés alól megszabadítása úgy az egyéni szabadság, mint az emberiesség elvénél fogva legelső feladata a büntető eljárásnak. Ha azonban ez a kérdés negatív lett eldöntve, vagyis a vádlott valóban bűnösnek lett bírójilag kijelentve, ez esetben — tehát a *marasztaló* ítélet készítésénél — gyakorlatilag legeslegfontosabb kérdés bizony a büntetés kiszabása. A büntetés ugyan csak függeléke a minősítésnek, hiszen sok minősített esetre egészen más, súlyosabb büntetési tétel van előírva, mint a rendes, egyszerűbb esetre, azonban *gyakorlati* szempontból, úgy a közérdek, mint a vádlott érdeke legközvetlenebbül a kiszabott büntetés nemével és mennyiségével kapcsolódik egybe.

A közérdeket, tehát az államnak és a társadalomnak a valódi bűnösök helyes arányú büntetéséhez fűződő céljait, a közbiztonságnak a közveszélyes bűnelkövetők újabb merényletei elleni oltalmát, a durva, kegyetlen büntett által felidézett közfelháborodás lecsillapítását nem a finom, jogászilag kifogás-

talán szabatos minősítés, hanem a jogerősen kiszabott büntetés megfelelő mennyisége fogja kielégíteni. Bizonyára megütközést kelthet, ha egy felette súlyos emberölés vagy rablás tetteire 6—7 havi börtönt vagy egy súlyosabb emberölési kísérlet miatt 1—2 havi fogházat szab ki a bíróság, de még nagyobb lenne a megütközés, ha a közvélemény tudomást szerezne a kir. Kúria ítéletének indokolásáról, mely kifejezi, hogy a Kúria feljebb kívánta emelni a büntetést, de ezt „megfelelő perorvoslat hiányában“ nem tehette. Attól azonban nem kell tartani, hogy a Kúria a büntetés felemelés jogát lépten-nyomon gyakorolná, hiszen a kir. főügyész által használt perorvoslat esetén is csak kivételesen, amikor az alsófokú ítélet szembeszökően túlzott enyhe büntetést szabott, nyúl hozzá ma is ehhez a jogához. Erre irányuló perorvoslat nélkül bizonyára még ritkábban, csak a közérdek szempontjából elkerülhetetlenül szükséges esetekben élne ezzel a joggal.

Érdekes, hogy ezt a közismert hiányát Bp-unknak már céltudatosan orvosolni akarta az 1928-ban hozott II. Bn., az ú. n. *csatlakozás* című utólagos perorvoslat megengedésével. Ezt a reformot annak idején a képviselőház és a felsőház szónokai (köztük Vargha Ferenc, akkori koronaügyész és Pesthy Pál igazságügyminiszter és a jogi szaklapok is) nagy örömmel üdvözölték, mint az anyagi igazság érvényesítésére célzó üdvös rendelkezést és a II. Bn. életbelépte utáni első évben elég sok esetben sikerült is a kir. főügyészeknek és a koronaügyésznek az alsófokon hozott túlenyhe ítéleteket és az alsóbbfokú ügyész-ségi tagok elnézéseit orvosolni. Sajnos, a következő években a csatlakozás sikere elmaradt s az egész reform csődöt mondott, mert a védők felfedezték és sietve kihasználták a törvénynek (II. Bn. 29. §.) mellékesen odavetett azt a rendelkezését, hogy „a bejelentett perorvoslat visszavonása esetében azonban a csatlakozás hatálya megszűnik“. Miután rendszerint a kir. főügyész vagy a koronaügyész él a csatlakozással és rendszeren csak alapos megfontolás után, amikor valóban feltűnő és bántó mulasztást követett el az alsóbbfokú ügyész a felebezés vagy semmisségi panasz elmulasztásával, — amikor tehát szinte előrelátható, hogy a kir. ítélőtábla vagy a kir. Kúria honorálni fogja a csatlakozást és felemeli a büntetést, a védők sietnek a csatlakozás bejelentése esetén a maguk perorvoslatát vissza-

vonni, mire a főügyési és koronaügyési csatlakozás persze hatálytalanná válik és a túlenyhe ítélet jogerőre emelkedik.

Amennyiben tehát fenti fejtegetéseim valamikor megszívlelésre találnának az illetékes tényezők előtt, legelső törvényhozási intézkedés lenne a kir. Kúria ítélkezési szabadságának biztosítására és ezzel az anyagi igazság érvényesítésére a II. Bn. 29. §-a első bekezdése utolsó mellékmondatának a kihagyása. Természetesen, ha gyökeresebb reformról lehetne szó, így a Bp. 385. §-ának *taxatio*ja eltörléséről vagy a 387. §. első és harmadik bekezdésének módosításáról, akkor a csatlakozás intézménye egészében feleslegessé válnék.

II. A másik probléma, amit jelen rövidke cikkemben újból szóvá tenni kívánok, a bíró kezének az ellenkező irányú megkötöttsége a betű zsarnoksága által. Szinte hihetetlen, hogy a Btk-ünknek épen az enyhítésre, a törvényben előírt rendes büntetés leszállítására vonatkozó s Btk-ünk egyik fénypontja gyanánt tekintett és magasztalt szakasza, a közismert 92. §. az, mely az enyhítésben vaskapocsként fogja össze a kir. Kúria kezét és bizony gyakran a túlszigorúnak ítélt *hat havi börtönbüntetés* helybenhagyására vagy ennyinek a kimondására kötelezi a kir. Kúriát.

Hogy lehetséges ez? Hát tényleg úgy állna a helyzet, hogy a kir. Kúria, ha túlszigorúnak, felesleges kegyetlenségnek látja az alsófokon kiszabott hat havi börtönt, azt a 92. §-sal sem szállíthatja lejjebb vagy az egy-két évi avagy még magasabb mértékben kiszabott és igazságtalannak talált alsóbírói büntetékiszabást nem orvosolhatja? Sajnos, tényleg így áll a helyzet. Míg a Deák Ferenc által szerkesztett 1843-iki büntetőtörvényjavaslatunk megadta a bírónak a korlátlan enyhítési jogot, tehát a 24 évi rabság helyett is a rendkívül enyhítés esetében egy napi fogságra szállíthatta le a bíróság a büntetést, a Btk. az enyhítésben is megköti a bíró kezét, egyfelől az ú. n. *speciális minimumokkal*, másfelől és véglegesen a *börtönbüntetés* legelső határának *hat havi* tartamú fixirozásával. Ennek a folyamánya, hogy ha egyszer a törvény valamely büntetetre fegyházbüntetést írt elő, akkor bármennyi és bármily nyomatékos enyhítő körülmények forogjanak fenn a vádlott mellett, bármilyen alaposnak ítélje a kir. Kúria a védő semmiségi panaszát a büntetés leszállítása iránt, sőt ha maga a kir. ügyész

vagy a kir. főügyész élne is a vádlott javára ilyirányú perorvoslattal (tudvalevő, hogy a kir. ügyészség a vádlott *javára* is élhet perorvoslattal), a kir. Kúriának semmi körülmények között nem szabad a hat havi börtönnél kevesebbet kiszabnia, azt bármiképen mérsékelnie, — mert ezt rendeli a Btk. betűje, — a 24. és 92. szakasz félre nem magyarázható rendelkezése.

Úgy látszik, a Btk. elévülhetetlen érdemű szövegezője, nem gondolt a gyakorlati életben felmerülhető óriási eltérésekre ugyanazon büntett elkövetése eseteiben; arra, hogy a hat havi börtön, mint legeslegvégső minimum lehet *summum jus*, de lehet *summa injuria* is. Vajjon szükséges és igazságos-e hat havi börtönnel sújtani a szegény villamos kalauzt vagy a feleségét, ha a szolgálatból elbocsátás után a heti villamos kártyáját meghamisítja (a dátumot átírja), hogy még legalább néhányszor használhassa, — vagy a falusi kisbirtokost, aki az eladott tehenének vagy sertésének életkorát egy-két évvel kevesebbre mondja be a marhalevelet kiállító községi jegyzőnek, vagy saját nevelésűnek dikálja be a mástól vett állatját. Volt olyan — a kívülállóknak tragikomikusnak tetsző — esetünk is, hogy a bagatell marhajárlat hamisításért már 6 havi börtönbüntetését töltő elítélt újrafelvételt kért, hogy nem ő, hanem a sógora követte el a hamisítást, de az újrafelvétel során az derül ki, hogy bizony ő eszközölte a hamisítást, sőt nem egy, de két járlatlevelet hamisított, úgy hogy a másik hamisításért — az ügyész vádjá folytán — újabb hat havi börtönt kapott.

De más nagyobb súlyú büntettek, így váltóhamisítás, csalás eseteiben is merülnek fel elégszer oly nyomatékos enyhítő körülmények, hogy a kir. Kúria egy-két havi fogháznál többet nem tart igazságosnak. Gyakran ismétlődik az eset, hogy a falusi asszony, a hitelező által szorongatva, ráírja a váltóra az urának vagy a fivérének, sógorának, az apjának a nevét ezek tudta és felhatalmazása nélkül, abban bizakodva, hogy ezek utólag vállalják a kötelezettséget, hiszen máskor is önként vállalták. Az illető azonban ezúttal megtagadja a kérelmet s a szegény megszorult asszony vagy férfi hat havi börtönnel bünhődik a nagy bizakodásért. Olyan — szintén tragikomikusan ható — esetünk is volt, hogy a férj megkapta a maga hat hónapját a kis váltóhamisításért, de aztán kiderült, hogy egyik váltóra a férj kérésére a felesége írta rá a sértett sógor nevét, aki azon-

ban később kijelentette, hogy ha megkérlik, szívesen girálta volna sajátkezüleg a váltót. Persze az asszony sem kerülhette ki az obligát hat havi börtönt.

Amint negyven évvel ezelőtt szállóige volt a felső bíróságok körében, hogy „vérző szívvel“ hagyják helyben az egy szál rózsának a szomszéd kis kertjéből bemászás útján elkövetett ellopásáért a szerelmes fiatal legényre az alsófokon kiszabott hat havi börtönbüntetést, úgy ma is minden sentimentalis frázis nélkül mondjuk, hogy belső elégedetlenséggel utasítjuk el a büntetés enyhítése végett bejelentett semmiségi panaszt az említett bagatell esetekben, különösen ha még hozzá 4—5 évre az elkövetés után kerül végső döntésre az ügy. Negyven évvel ezelőtt azonban a törvényhozás mégis csak megszívlette a bíróságok ezen belső nyugtalanságát és boszankodását a törvény túlszigora felett és a mezőrendőri törvény (1894: XII. t. c.) különleges rendelkezést vett fel a fentemlített esetek humanusabb elintéztetésére. — Sajnos, a törvényhozásnak ez a humanus rendelkezése csupán erre a különleges esetre szorítkozott, az elvi megoldást a Btk-nek akkor tervbevett revisioja idejére hagyta, így a másféle újabb és pedig eléggé sűrűn előforduló esetekben a Bp. 24. és 92. §-ai még mindig útját állják az emberies igazság érvényesítésének.

Különben, hogy nem csupán a felső, de az elsőfokú bíróságok is érzik a hat havi börtönös végső minimum képtelenségét, azt igazolja az eléggé érthető, de persze meg nem bocsátható jelenség, hogy olykor megkísérlik erőszakos törvénytárgyalással túltenni magukat a törvény említett szakaszain és a fegyházas tétel megkerülésével a börtönös tétel alá vonni a kritikus esetet, amikor aztán a 92. §. már módot ad a fogház alkalmazására. Így akárhányszor — kellő alap nélkül — mellőzik a „jogtalan vagyoni haszon célzatának“ a megállapítását a közokirathamisításnál (Btk. 392. §.). Sőt volt egy váltóhamisítási esetünk, ahol az alsóbíróság — nyilván azért, mert a hat havi börtönt igazságtalan szigorúnak találta, — a lelki kényszer (Btk. 77. §.) címén felmentette a vádlott asszonyt, akit férje azzal a fenyegetéssel vett rá a váltóhamisításra (apja nevének ráírására), hogy „különben elzavarja a háztól“. A felsőbíróságok azonban nem találták elfogadhatónak ezt a jogi következtetést, mert az elzavarással fenyegetés nem jelenti azt a

„közvetlenül az életet vagy a testi épséget fenyegető s másképen el nem hárítható“ veszedelmet, aminek a fennforgása a beszámítást a Btk. 77. §-a értelmében kizárja. Így azonban a vádlottat hat havi börtönre kellett ítélni, bármennyire méltányolni óhajtották a felső bíróságok is a vádlott mellett fennforgó túlnyomó enyhítő körülményeket.

Kétségtelen, hogy a bíróságnak joga, sőt kötelessége a törvényt magyarázni s úgy magyarázni, hogy a törvény végső célja: az anyagi igazság érvényesítése sikerüljön, — viszont ott a másik feltétlen parancs: a fennálló törvény tisztelete és megtartása. Ott tehát, ahol a törvény latitude-öt enged a bírónak, lehet, sőt kell érvényesíteni a méltányosságot a szigorú igazságosság mellett, ellenben, ahol a törvény a szigorot kifejezetten, félre nem magyarázható szavakkal írja elő, nem szabad a törvényt félremagyaráznunk. A büntető bíró, aki közjogi szabályokat alkalmaz, nem helyezkedhetik a „szabadjogi“ vagy legújabbban u. n. érdekkutató jogtudományi felfogásra. Ezért a felső bíróság, bármennyire helyesnek, méltányosnak látná a büntetés enyhítését, ha egyszer a törvény világos parancsával áll szemben, kénytelen — fogcsikorgatva is — alkalmazni a törvényt s az alsóbíróságoknak esetleg jóindulatból eredett elmagyarázását helyreigazítani. Általános elvek, törvényes meghatározások, fogalmak értelmezésénél a büntetőjogban is lehet az újabb, helyesebbnek vélt jogi felfogást kimagyarázni és a törvénybe beleinterpretálni, de azt, hogy a börtön végső minimuma hat hónap és hogy a fegyházás tételről csak börtönre lehet leszállítani a büntetést, ezt a két kifejezett rendelkezést semmiféle elméleti vagy gyakorlati okoskodással nem lehet hatályon kívül helyezni, ezt csak a törvényhozás teheti meg az idézett két szakasz módosításával.

Hogy pedig ez a kívánság nem valami pietisztikus ábrándozás és lágyszívűsködés, erre nézve legyen szabad a fentemlített 1843-iki magyar javaslaton kívül a legújabb Btk-ek egész sorára hivatkoznom, melyek a súlyosabb szabadságvesztésbüntetés alsó határát is nem években, hanem néhány napban vagy hétben állapítják meg, tehát a bírói mérlegelésnek a lehető legtágabb teret biztosítják. Így az 1881-iki *hollandiai* Btk. a fogház tartamát *1 naptól* 15 (esetleg 20) évig, — az 1889-iki *olasz* Btk. a reclusionét *3 naptól*, az új 1930-iki Codice *15 naptól* 24 évig,

— az 1902-iki *norvég* Btk. mindkét szabadságvesztés keretét 21 naptól 20 évig, — az új *japán* Btk. mindkét szab. vesztés büntetését *egy hónaptól* 15 (esetleg) 20 évig, — 1932-iki *lengyel* Btk. a fogházét hat hónaptól 15 évig, az elzárását 5 naptól 5 évig terjedőleg határozzák meg.

Különböző, kisebb-nagyobb dolgozataimban több mint három évtized óta igen sokszor emeltem szót a büntetési rendszerünk „egyszerűsítése“ mellett s különösen az annak Achilles pontjául tekintendő börtön-büntetés kihagyása, illetőleg annak a fegyházzal összeolvasztása iránt. Legutóbb 1932 márciusban a Magyar Jogászegyletben tartott felolvasásomban mutattam rá ennek a börtönügyi szakkörökben közóhajként ismert követelésnek a gyakorlati jelentőségére, különösen a *hat havi börtönös végső minimum* ferdeségére, mint büntetési és büntetés kiszabási rendszerünk egyik legégetőbb sebére. Sajnos, minden eddigi felszólalásom és javaslatom sikertelen maradt. Nem azért, mintha felszólalásaimat és kritikáimat képtelenségnek tekintenék az illetékes tényezők, hiszen ez a kívánság és javaslat nem az én egyéni óhajom avagy kitalálásom, hanem *több évtizedes reformkívánsága a hazai börtönügyi szakembereknek*, — hanem egyszerűen azért, mert a „börtön“ nevű büntetési nem kihagyását, illetőleg annak a fegyházzal összeolvasztását a Btk. oly nagy felforgatásának vélik, amit csak *majd* a Btk. gyökeres revisioja alkalmával lehet megoldani.

Nem akarom itt ismételtetni a Jogászegyleti felolvasásomban kifejtett érveimet, csak annyit emelek ki, hogy a börtön-büntetés meghagyása mellett is a büntetés kiszabás szempontjából fennálló betűzsarnokságot minden rendszer-felforgatás és törvénytechnikai nehézség nélkül igen egyszerűen orvosolni lehetne a Btk. 92. §-ának olyan módosításával, hogy a rendkívüli enyhítő körülmények fennforgása esetén a bírónak joga legyen az eredeti *fegyházbüntetést* nem csupán börtönre, de *fogházra is leszállítania*. Ennek a pár szó módosításnak a beszúrása — ha egyébként egyelőre mindent hagyunk is a régiben — óriási könnyebbséget jelentene a büntetés kiszabás említett akadályával szemben. Gyakorlatilag pedig a büntetés végrehajtása szempontjából legkisebb felforgatással sem járna. Hiszen ma is a hat havi börtönbüntetést rendszerint a törvényszéki fogházakban

töltik ki az erre elítéltek. A javasolt módosítás tehát csupán a büntetés kiszabás tekintetében jelentené azt az üdvös reformot, hogy a büntető bíró szabadabb kezet nyerne a büntetés enyhítésében olyankor, amikor a Btk. maga is elismeri, hogy jogot kell adni a bírónak az előírt büntetési nem legkisebb mértékének alkalmazására, sőt a következő enyhébb büntetési nem és pedig ennek is a legkisebb mértékéig való leszállásra.

Voltaképen a fegyházzól a fogházra való leszállás az említett körülménynél fogva (t. i., hogy a rövidebb tartamú börtönbüntetést ma is fogházban töltik ki az elítéltek) valóban nem is jelentene kettős leszállítást, csak a börtönbüntetés mai hat hónapos végső minimumának a kívánatos korrektureája lenne. Azt a kifogást pedig, hogy ezen javaslatom elfogadása esetén a bíróságok mindig egy-két napos fogházbüntetést szabnának ki a fegyházas cselekmények miatt is, igazán nem tartom méltónak a cáfolásra. A magyar büntető bíróságokat nem szabad ilyen tökéletlen gyakorlat bevezetésével gyanúsítani. A magyar büntető bíróságok tudnak kellő szigorral lesújtani ott, ahol az állam és a társadalom érdeke ezt követeli (elég beszédes példa rá a méregkeverő asszonyokra kiszabott több halálos ítélet vagy a valutacsempészekre szabott több évi fegyházas büntetések), — viszont legyünk tisztában egyszer azzal, hogy az állam és a társadalom érdeke nem csupán a szigor, de épen úgy a méltányosság és az emberiesség érvényesítése is.

Mint fent egy-két példával igyekeztem igazolni, bizony akárhány esetben annyi és oly nyomatékos enyhítő körülmény állapítható meg a vádlott javára, hogy a fegyházas büntette miatt is untig elég lenne egy-két havi fogház alkalmazása úgy a megtorlás, mint a társadalmi védekezés, a bűnösnek jobb útra terelése érdekében. Miért legyünk hát kötelesek ilyenkor a felesleges és így nyilván igazságtalanul szigorú hat havi börtönt kiszabni. Ebben már igazán nem lehet véleményeltérés, hogy szigorú büntetésre csak ott van szükség, ahol ezt az állam és a társadalom érdekei megkövetelik. De szigorúbban sújtani valakit, mint amennyire a legfőbb bíróság értékelése szerint e célból szükség van, tehát csupán a törvénynek egy idejtmúlt és tévesnek bizonyult rendelkezése miatt, — ezt méltán lehet betűzsarnokságnak nevezni.

De az említett kifogást, illetőleg ellenvetést is könnyen le

lehet szerelni azzal, hogy egy-két napi fogház kiszabását elvileg és egyszersmindenkorra töröljük el. Az is régi büntetőügyi követelmény, hogy a szabadságvesztés büntetés végső minimumát ne egy-két napban — aminek csakugyan nincs se megtorló, se javító hatása — hanem legalább is 15 napban állapítsuk meg úgy, amint ezt a fiatakorúakra nézve már a Fb. 1913-ban meg is valósította. Nemcsak a jogegység kérdése, de a szabadságvesztés, mint a pénzbüntetésnél mindenesetre súlyosabb büntetési nemnek a fogalma kívánja meg, hogy akit a bíró egyszer szabadságvesztésre méltónak ítélt, arra ez a büntetés ne ilyen minimális jelentőségű legyen, de valami érzékenyebb sújtást is jelentsen. Csak a pénzbüntetés helyettesítéseül foganasított fogház tartama legyen egy napi minimumos.

Vagyis a Btk. 92. §-ának mai szövegét oly értelemben kellene módosítani, hogy a bírónak rendkívül enyhítő körülmények megállapítása esetén joga legyen a *fegyház* helyett *fogházra* leszállítani a büntetést, a fogházbüntetés legrövidebb tartama azonban, ha az illető büntetettre a törvény öt évinél magasabb fegyházbüntetést ír elő, *egy hónapnál*, egyébként pedig *15 napnál* kevesebb nem lehet. Az egyénítés elvének, mint a büntetés kiszabás legfőbb vezérelvének azonban még inkább az felelne meg, ha ily közbülső határ nélkül minden esetben megengedné a törvény a fegyházzal a fogházra való leszállást és pedig a fogházbüntetés legkisebb mértékeig.

III. A büntetés kiszabás súlyos problémáival, melyeknek egyikéről-másikáról hazai irodalmunk is annyi nagybecsű értekezéssel dicsekedhetik, a fix büntetési tételek, — a határozatlan tartamú büntetések, — az alternatív és a párhuzamos büntetések, a bűnösségi körülmények kérdéseivel ezúttal nem akartam foglalkozni. Ezeknek a megoldása csakugyan alig történhetik meg előbb, mint az általános revisio keretében. Ezúttal csupán a felső bíróságokat a büntetés felemelésében és leszállításában a közérdek szempontjából oly helytelenül korlátozó két akadályra, a betűzsarnokságra, mint a helyes ítélkezés bántó nyügére kívántam újból rámutatni, amely két akadálynak az elhárítása minden rendszerbolygatás nélkül, két szakaszos kis Novellában vagy valamely büntetőjogi tárgyú törvény keretében minden hosszadalmas előkészítés és ankétozás nélkül megtörténhetnék.

Ha annyira büszkék vagyunk a bírói függetlenségre, mint a magyar alkotmány értelmében a magyar büntető bíróságokat megillető nagy alkotmányos alapelvre s ha a magyar törvényhozás és az igazságügyi kormány, amelyek minden alkalommal oly féltő gonddal örködnek a bírói függetlenség csorbíthatatlanságán, ennek a nagy alapelvnek a belső tartalmát, az igazságszolgáltatás színvonalának emelését további biztosítékokkal kívánják körülbástyázni, akkor talán nem merészség az a reményem, hogy büntető jogászainknak ezt a két régi közhaját teljesíteni fogják s a büntető bíróságaink, különösen a felső bíróságok kezére lakatolt ezt a két törvényi béklyót egyszer már leoldják.

Egyelőre annak a kimondása, hogy:

1. a II. Bn. 29. §-a első bekezdésének utolsó mellékmondata (a bejelentett perorvoslat visszavonása esetében azonban a csatlakozás hatálya megszűnik) hatályát veszti, —

2. a Btk. 92. §-ának első bekezdésében a „fegyház helyett börtön, — börtön helyett fogház“ szavak helyére annak a beillesztése, hogy „fegyház helyett — fogház“ s e szakasz végére új bekezdésül annak a kimondása, hogy: Határozott időre szóló fegyház helyett 15 napi fogháznál kevesebb büntetés a jelen szakasz esetében sem szabható ki.

Már ez a két kis módosítás is büntető bíróságainkra oly nagy megkönnyebbülést jelentene s felső bíróságainkat oly helyzetbe hozná, hogy az anyagi igazságot igen sokszor a mainál biztosabban tudnák érvényre juttatni.

S vajjon nem az-e minden büntetőjogi törvény végső eszményi s egyben gyakorlati célja, hogy a felmerült bűnügyekben az anyagi igazság minél biztosabban érvényesíttessék. Nem erre szolgál-e a perorvoslatok megengedése és szabályozása is? Azokat az akadályokat azért, amelyek ezt a legfőbb célt gátolják, nem kötelességünk-e a bíróságok nehéz munkája elől elhárítani s a törvényeknek is ily irányban kiderült hibáit és hiányait orvosolni újabb, helyesebb törvény alkotásával.

Bp-unk perorvoslati rendszerének gyökeres revisioja a Magyar Jogászegyletben a múlt évben ismét szőnyegre került. Egyelőre csak tudományos vitakérdés gyanánt. Ezúttal ehez a szintén nagy problémához nem volt szándékom hozzászólni.

De addig is, míg ez a nehéz kérdés dülőre jut és az ilyirányú törvényjavaslat elkészül — amelyben aztán gyökeresen orvosolni kell a részleges jogerő és a reformatio in peius tilalmának fent érintett hibáit és ferdeségeit —, azt hiszem nagy hála-
lára köteleznék törvényhozásunk a büntető bíróságokat, ha az említett kis, igazán a legszerényebbre lezsugorított reformot keresztülvinné s ezzel is módot adna büntető bíróságainknak az állam és a társadalom javának a helyesebb és megnyugtatóbb szolgálatára.